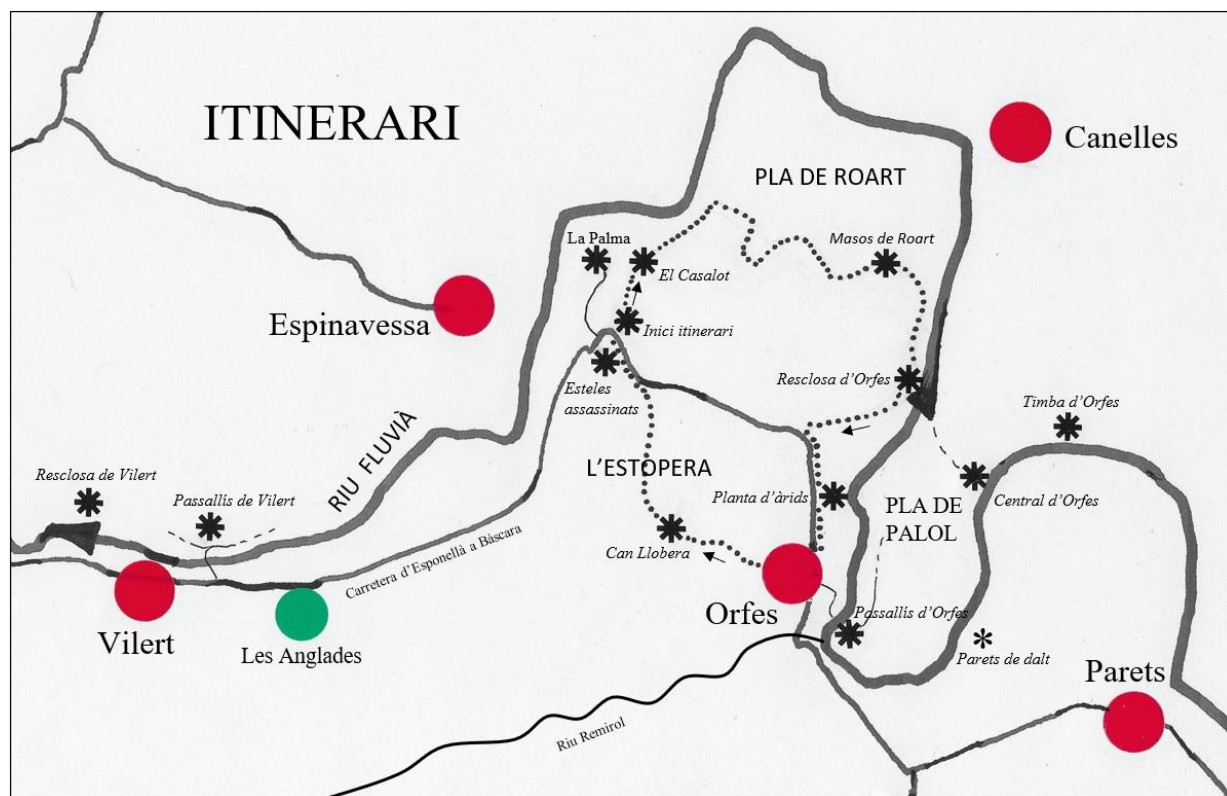
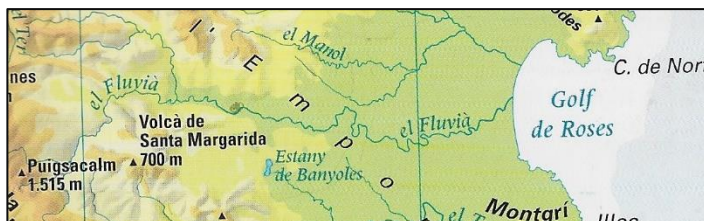

17è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY VILADEMULS – ORFES

3a sortida – Diumenge 9 de desembre de 2018
Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

ORFES LES TERRASSES FLUVIALS

Terrasses fluvials

Les terrasses fluvials són els terrenys plans que es troben a dreta i esquerra de la majoria dels rius, per sobre del nivell actual d'aquests.

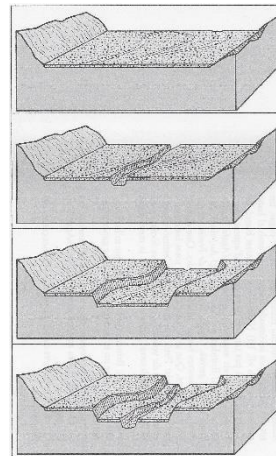
Les terrasses estan formades pels sediments portats pel mateix riu en èpoques reculades (des de fa un milió d'anys a pocs milers d'ara). Durant les estacions plujoses, la força de l'aigua arrossega còdols, sorra i fang, que en perdre velocitat es dipositen i formen capes de sediments en un costat del riu o a tots dos.

Les terrasses ens sorprenen, tot sovint, per la seva gran extensió i per l'important desnivell existent respecte al curs actual del riu, que discorre més avall. D'altra banda, acostuma a haver-n'hi més d'una -dues o tres o més-, sobreposades, una damunt de l'altra, en forma de graonada. Com és això?

Les terrasses són antigues lleres del riu, la més antiga d'aquestes lleres és la situada més amunt. Per canvis del cabal i de la força de l'aigua, el riu va erosionar aquesta primera terrassa i s'hi va encaixar, i formà una segona terrassa. I així, successivament, una tercera, una quarta... D'aquesta manera s'ha creat un relleu en graonada, tal com es mostra en el dibuix adjunt.

Els canvis en el cabal i la força de l'aigua són fruit de diferents factors: l'alternança de períodes secs i plujosos, canvis climàtics generals que afavoreixen l'erosió, les variacions del nivell del mar i l'elevació del terreny per moviments tectònics.

A les terrasses fluvials s'hi ubiquen poblacions pel fet d'estar per sobre del nivell dels aiguats i perquè són terrenys més fèrtils que els dels voltants (és per això que, en moltes, s'hi localitzen jaciments prehistòrics). Sovint se n'extremen àrids (graves i sorres), cosa que en pot malmetre l'estructura.

Indrets

Mirador del Casalot

- . Excel·lent vista des de la terrassa superior: Terrassa inferior amb la Palma, Espinavessa, Mare de Déu del Mont, Pirineu, Puigsacalm...
- . Terme dels municipis de Vilademuls ("Orfans") i Cabanelles

Mas Roart

- . Llinda (Símbols de Jesús i Maria / JOAN ROART ME FESIT ALS 28 MARS 1635)
- . Casal a la plaça d'Orfes (actual restaurant La Barretina)
- . Mines d'aigua amb dos viviers d'una trentena de metres i dos pous.
- . Meandre, pla de Roart (terrasses), extracció d'àrids, Canelles, vista del Canigó i muntanyes de Maçanet de Cabrenys (serra de les Salines → Roc de Fraussa)

Resclosa i central d'Orfes

- . Un canal soterrat travessa el pla de Palol i porta l'aigua a la central hidroelèctrica d'Orfes.
- . La central era l'antic molí fariner, existent des de l'edat Mitjana, i propietat del baró de Vilademuls. La baronia va passar als vescomtes de Rocabertí, i d'aquests als comtes de Peralada.

Planta d'àrids

- . 4 Plantes d'àrids a la riba del Fluvià: Fares (St. Ferriol), Orfes, Calabuig (Bàscara) i Torroella de Fluvià.

Passallís d'Orfes

- . A diferència del passallís de Vilert, fet de formigó, el d'Orfes és fet de pedres i sorra, i les crescudes del riu el rebenten, i deixa incomunicat el veïnat de Palol. L'Ajuntament de Vilademuls té aprovat el projecte de la construcció d'un passallís d'obra (maig 2018).

Església de Santa Maria d'Orfes

- . Bastida al segle XVIII en substitució de l'antiga església romànica (documentada al segle XIII); d'aquesta, conserva el forrellat i el picaporta.
- . Ermita de St. Roc (protector de la pesta) : S. XVII, en ruïnes, situada a la part alta del poble. Vot de la Baronia de Vilademuls al Santuari del Collell

L'Estopera

- . Can Llobera: Serra d'en Llobera, Pi d'en Llobera

Guerra Civil 1936

- . **1a estela** (en el revolt, inclinada):
CAIDOS POR DIOS Y POR LA PATRIA / EN 21 DE AGOSTO 1936 - CABALLEROS DE ESPAÑA (medalló) - **Nom difícil de desxifrar** - LUÍS DOMENECH PUJOL - ¡PRESENTES! - MARTIRES ANONIMOS - ¡PRESENTES!
- . **2a estela** (abans dels revolts, atterrada):
31 OCTUBRE 1936 - JOAQUIN DE QUINTANA Y DE QUINTANA - RDO ENRIQUE FRIGOLA COLL
(Un cop superat el clima d'assassinats dels dos primers mesos de la guerra, novament colles d'incontrolats en porten a terme com a revenja del bombardeig de Roses del 30 d'octubre per part del cuirassat Canarias.)
- . **Bombardeig d'Orfes**: 1 febrer 1939 (10 febrer, arribada de les tropes franquistes a la Jonquera).
Objectiu: Central hidroelèctrica? Bombes: Timba, masos d'en Julià (Mas del Riu), bosc de Roart.
Sense víctimes ni estralls de consideració.

Toponímia

Fluvià: De fluvium (llatí) → riu

Anglada: Meandre

Roart: Nom medieval de persona, com Ponç, Mir, Hug, Ermessenda...

Llobera: Llobatera → cau de llops.

Timba: Penya-segat, estimball, estimbarro → estimbar-se

Estopera: Plantació de lli o cànem ? (→ llinar, canemar) / *Estopa*: Part basta que se separa del lli o del cànem en pentinar-los. Teixit bast fet amb fil d'estopa.